ЯКІВ РАТНЕР

Відімкнені Брами

Яків РАТНЕР

Пролетарському поетові
Володимиру Сосюрі
Автор.

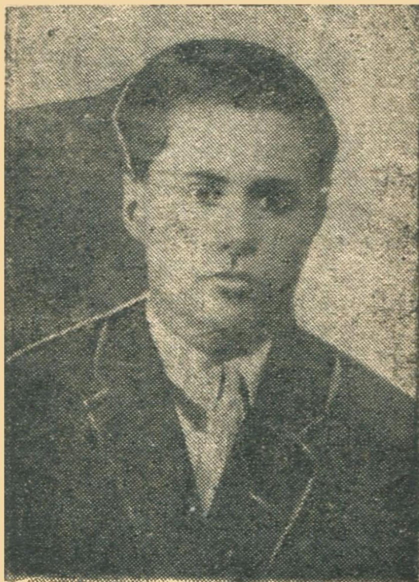
ВІДІМКНЕНІ БРАМИ

ПОЕЗІЇ

ВИДАВНИЦТВО „ПЛУГ і МОЛОТ“
1933

Сумська друкарня, зам. № 216—1.
Міськліт № 602, 2000 пр.

Яків РАТНЕР.

ЖОВТЕНЬ

Здраствуй Жовтень
переможець
юний!
Вквітчаний в прапори
перемог
Ми ідем нестримно
до
комуни
Ми не збились
з Ленінських дорог.
Ми ідем
нечувано
ростем,
Ми —
вогонь запалу
героїзму
Хто зуміє
наш
спинити темп?

Хто розб'є пляцдарм
соціялізму?
Ми ідем
нечувано ростем
Світ увесь тремтить
від
наших
кроків.
Світ хай знає
більшовицький
темп—
п'ятирічку
за чотирі
роки.
Здраствуй Жовтень
переможець
юний!
Вквітчаний в прапори
перемог
Ми ідем нестримно
до
комуни
Ми не збились
з Ленінських
доріг.

* * *

Там ген від нас
за
червоним
кордоном
чорна
примара
лізе...
(Там, де царюють
золоті
дракони)
З капіталом
б'ється
криза.
Віки стрибала
циклями,
фазами.
Віки—
набірала
силу,
Останнім ударом
останнього
разу —

капіталізму
могила.
Криза—
зле
смертоносне
страхіття...
Замика
заводські
брами.
З кожним днем
росте
безробіття
Голод тисне за горло
руками...
В Ню-Йорку крамниці
розбухли
від краму
Все. Їжа, одяги
модні
Тільки для тих,
хто
з долярами
Хто без долярів—
босі,
голодні

Бушелі пшениці
ковтає море,
Мільйони бушелів
на з'їжу
рибам...
Мруть від голодної
смерти
терору...
Безробітні
вмірають
без
хліба.
Іритують лорди
(золоті
дракони)
Кому б, кому б
продати?
В серце
багнетом
червоні
кордони...
Готують
нам
„гру"
гарматну.

Готують. Шукають рятунок
від
кризи,
Колоній їм,
ринки нові
Армія Червона—
гартовне залізо—
завжди
напоготові.
Сьогодні там
протести,
повстання
прокотить
вогонь
демонстрацій,
там святкують свято Жовтня-
під гаслом
перемоги
праці.
З нами святкує
трудящий
весь
світ:
німець, китаєць,

англієць, француз,
з досвідом
нашим
до нових
побід!
За світовий,
радянський
Союз!

НА РОБІТФАК

(поема)

(обіцянка при обміні К. С. М. квитка) присвята членам бюро колективу ЛКСМУ Сум. пед. інституту: *Терновому. Косоруковy, Покрові та Христенку.*

ПРОЛОГ

Мій смаглявий Митька
Чорний ніби циган,
Завжди рано, швидко
Гнав телят на вигін.
На світанні рано
Золоте відросся..,
І було багряне
В наймита волосся.
І тремтіли ноги
В наймита малого,
Та не знав дороги
До життя нового.

Де ж шляхи до щастя
Наймиту не знані?
Як прожить не впасти,
В голоді в знущанні?
Серце тисло болем
Молоде, юнацьке
Розцвітали в полі
Думоньки батрацькі.
Роцвітали, стигли—
Роки Непу бігли.

I

Дам я волю крилатим думкам
Хай, як вихор летять у минуле
Все, ще близьке таке незабуле,
Як робили дядькам куркулям.
Згадки свіжі летять, як лавина,
Як оглянусь на пройдений шлях
Бачу себе в дранті, у сльозах,
А на плечах чабанська торбина.
І Дмитро мені рідний, як брат
Бачу постать його у тумані...
Рано, рано і ще на світанні
Жене пастм куркульських телят.

Пас телят, проклинав минуле
Там в сімнадцятім батько поліг...
Потім голод вступив на поріг
І матусю земля проковтнула.
Пас телят чорноокий юнак
Ніс куркульських знущаннів тягар
Розказав йому раз комунар,
Що в комуні живуть не так.
Забилося серце юне
Усе він, усе зрозумів.
Лишив куркуля й полетів.
Як вітер прудкий до комуни.
Смерть життя не заб'є копитами,
Усі такі рідні, близькі
В життя іти вже не слизько
З такими, як він наймитами.
Не вдарить куркуль по обличчю
Не тремтять вже померзлі ноги.
Знайшов до щастя дорогу
наймитство
в комуну кличе.

Ех, життя—
чорний
вибух
„ногану“
Ех, життя—швидкостріляий
лет.
Нібі вистрочив „Макс“ кулемет
Десять років
життя ураганно.
Не злякали Дмитра роки
праці,
Роки бадьорі, барвисті
Скоро в великому місті
буде
Дмитро на робфаці.

II.

Прощались з Дмитром комунари
Рідно так тисли руку...
Чхав паротяг,
плював
паром
Кликав колесний стукіт.

— Прощайте—
й побіг
до вагону
Хвилина і
потяг
рушив...
Прощались, кивали з перону
Дмитрові мов землю хто зрушив.
Вистукують гулко колеса
Ритмують:
чах,
чах,
чах.
А потяг летить по рельсах.
Гу-гу-у-у ! —
кричить
паротяг.
Мерехтять у вікнах тополі
Тополі, оселі мчать,·.
І скрізь по безкрайому полі
колгоспи
поклали
печать.

Масиви суцільним муром,
Масиви
жита і жита
Старий степ
зборола
культура,
В степу—
виростають
міста.
Потяг поплив у даль,
Потяг
в тумани вгруза...
Серце тисне печаль.,.
та радість
печаль
загриза.
Думки такі вихристі,
Думки—
циклон
прудкий.
В уяві—
встає
місто,
В уяві
гудуть гудки.

Місто незнане далеке
прийми
комунара,
прийми?
Спини свій розгніваний клекіт,
як
матір
його обійми.
А там з темряви заграва,
Як океан золотистий...
знову Дмитрові в уяві
індустріяльне
велике
місто.
Потяг летить метеором
ковта
километри
залізні,
Відкрито уже семафора
ось і місто
бурхливе,
грізне.

III.

Радість серце нестримно лоскоче
Блиском радість від чорних очей
Він зміняв вже на формули ночі—
Сон солодкий осінніх ночей,
З горизонту сплили вже тумани
Він вивчає
далекі
світи,
До далеких морів, океанів
Простяглися
уявні
мости.
Ранком місто
клекоче
громисто
В дзвоні, в брязкоті
родиться
день
Затягають гудки осисто
індустрійних
пісень.

Коли місто клекоче бурхливо
тисячами
горлянок
гуде,
А по вулицях
людські
розливи...
Він з братвою на
лекції
йде.
До науки
відімкнені
брами
Кому
були вік
замкнені.
Революції
важкими
ключами
Відімкнув
дорогий
наш
Ленін.

Жовтень 1932 р.
Суми.

ПАРОДІЇ НА СИМУЛЯНТА

Загнуздати б ранок сивоусий
Хай не мчить, нехай припинить біг!
Я загорнутий в дві ковдри і в кожусі
На зимову сплячку ліг.
О, як солодко заснуть в осінній ранок.
Потонути у тривожні сни...
Спав би, ще та
пропаде
сніданок,
Спав би, ще та ні,
Бо пропаде сніданок.
Ах, який короткий
ранок...
Спав би, ще та ні.
Не спинити стрілок на соборі
Рівно десять, відміряли десять годин,

Ах чортяки чого ви так
крутитесь
скоро?
Чого там розбевкався дзвін?
Лекції впилися крабом в серце
Вже я схуд, поблід
І з цетвертої за дверці
Тротуар під мною гнеться
мчу
я на
обід.
Мчу розгорнисто, як серна
тротуар
гуде,
А з дороги хто не зверне
Закричить, як дика серна
і впаде.
Радість блиснула іскристо
двом
обідам
смерть
І біжу я так вітристо,
В паранджу вдяглося місто—
в жовтий
коверт

Вдарництвом просякла
сфера
і завод
і ВИШ
Брата нашого
за
двері
Симулянтів всіх за двері!
Киш,
Киш!

Листоп. 1932
м. Суми.

ВМИКАЙТЕ ТОК

(до пуску Ч. З. Р.)

Тільки осінь—
вже завод напружить м'язи—
Переможним тембром
в синь
гудок.
Рапортує робітничій клясі —
Я готов,
вмикайте
праці
ток!
Тільки осінь завітає в місто
І нахабно плюне зливою дощів,
Вже завод
буя,
гремить
громисто
Вже
завод
ожив.

* * *

Заводе, заводе—
про тебе думки
пливуть
і пливуть,
як дим.
Я знаю—
ти станеш
ударний
такий,
Як праці
герой
молодий.
Умились цехи до великого свята,
Блищать Шейблера вагонетки
блищать
І пащі розкрили
Вакуум-апарати
на всьому
ремонту
печать.
Робочої кляси
злютована
сила

Успішно скінчила заводу ремонт
Прогули,
прориви
за горло
здавила—
За цукор радянський
ввімкнулась
у фронт.
Бригадо Лікевича,
вмикай
реостат!
Хай загориться вогнем героїзм,
Щоб Ч. З. Р. ударником став
кращим борцем за соціялізм.
Бий прогули, прориви.
Дисципліни свідомим молотом
Вперед
з молочим
поривом!
В Рейд
за „біле золото“!

Жовтень, 1932 р.

ПОЕМА ПРО ВИНАХІДНИКА.

Присвячую винахіднику, робітнику Сум-
заводу ім. Артема Боженку І. А.,
що реконструював вагранку—замінив
огнетривку цеглу на винайдений їм
склад глини.

Тільки заводський гудок
покличе
ранком
він біжить
В цех— прощаючись
зі сном
де вогнено
сопе
вагранка
хлюпа
золотистим
чавуном.

А цехи вітають
стуком,
брязкотом
скреготом
і піснями
різців
І усмішка так привітно пласта-
лась—
в комсомольців—
молодих
бійців.
І так радісно...
усе
таке
привітне
Відчувати
рук
робочих
тиск
Знову думка
про
вагранку
квітне...

Його думка
електричний
блиск.
Зашумить вагранка, заспіва
так, що дня —
отак
минули
роки...
І ливарник вміло розлива
чавуну
вогнистого
в опоки.
Вже життя на жовтому обличчі
змалювало
зморшки —
рівчаки..,
Він ударник
в колективі
робітничім
Він —
портрет
старих
більшовиків.

Лиш в цеху
маленька
неполадка—
Зарясніють
зморшки
від думок,
але він завжди
находив
кладку,
відмикав
своїм
ключем
замок.
Серце ріже,
шкрябає
досада,
цегли огнетривкої
завжди
нестача
Зір заводу
на вагранщиків
бригаду,
що чавун
невчасно
постача.

Тисли мозок
думки
про
вагранку,
бо вагранка
в роботі
гальмо
цілі ночі
він
сидів
до ранку
Може, що придума,
мо?...
II ч.
Думки все іскряться...
сон
цілує
очі,
А з стіни привітно
дивиться
Ілліч...
Винахідник дума,
не шкодує
ночі
Хоч вже дві години за північ.

Винахідник дума,
тиша
сонно
дзвонить...
Десь з дротами плаче
вітер-
ураган.
Він шикує
формули
в колони—
рівними
рядками
в бій
за
промфінплян
Спить давно дружина у своїй
кімнаті
Лиш годинник стука та перо скри-
пить,
а думки
як вітер,
а думки
крилаті,

Як піднести
графік
заводських
робіт.
Тільки очі стулить,
і як на екрані
Все нових заводів,
фабрик
корпуса
Степ
новий
колгоспний
В екстазі
веснянім
в історію
пісню
нову записав:
„Лісом труби
встромила
у синь
Нова,
молода країна
І в полі
колгоспнім невпинно

вихрем
марші
залізних
машин
Розстріляв відсталість
темп.
І так дико, як згадка
прилине
Про миршаву,
стару
кобильчину,
Про мережаний
межами
степ...
Вже в степу
не почуєш
прокльону:
«Но, но,—
здохла б ти!»
Бачим теплу
усмішку
мети—
Тракторів
і комбайнів
колони.

Степ співа
переможно
гремить
І від радости
лоскотно
в грудях...
Вже ніхто не поїде
на людях
Степу
не зросить
наймитський
піт".
В залізні обійми
втома
обхопила
Наче під землею
чути вітру
шум...
І під шуми вітру
голова
схилилась
і погасла
лямпа
електричних дум.

На світанку в хаті
тихо, як в могилі
Тільки вітер
журно
скіглив
за вікном..
А в темряві сірій
голова
чорніла
До стола прикута
втомою
і сном.

* * *

Вітросніг війнув в обличчя,
(ще не бачив таких негод)
на завод!
на завод! —
Гудок
протяжно кличе.
Він не йшов
разом з вітром
летів...

В грудях
серце
вистукує
радо...
Ну що йому
скаже
бригада?
І ввесь заводський колектив
Помолодшали сили—
от диво!
Напружинились
м'язи
старі
Контрольної минув поріг
І побіг до парт. колективу
Привітавсь, як і завжди привітно
Бляска
радість
з очей,
як гроза...
Вийняв винахід і показав—
аркуш паперу
списаний
спритно.

Ні!
Не вистачить
слів
і епітетів.
Треба
образів
цілі
полки—
Читачеві, щоб радість
відмітити
двох
ударників—
більшовиків.
Дні летять
молодим
перекотом,—
дні у брязкоті
швидко
летять
і побідно
де графік
роботи
стрілка
вказує—
сто п'ятдесят.

Не придавить
прорив
сумом,
нову пісню
співає
вагранка
виливає в опоки, що ранку
чавун
вогнистим
струмом.

січень—лютий
Суми

ПРО КОМСОМОЛЬСЬКУ ШАХТАРСЬКУ БРИГАДУ

(Присвята комсомольській бригаді Тіщенка)

ПРОЛОГ ДО ПОЕМИ

Вдарте рими брязкливим акордом!
Пісне, лети, як птах!
Про комсомольські рекорди
на всіх
трудових
фронтах.
В шахті, в заводі й ВИШі
Праці міцнішай гарт!
Історія писала й напише
Про
комсомол—
авангард.

Я. Р.

* * *

Привітали бригаду
донецькі
вітри
і холодний зимовий день.
Комсомольська бригада шахти—3
На зміну
в забій
іде.
Всі веселі, привітні,
як ранок
весни,
Двадцять два
молодих
шахтарів—
Це ж вони
запалили
змагання
вогні,
щоб кожен
завзяттям
горів.

Ось і шахта
вп'ялась
тереконом
у синь
до сонця всміхається радо...
Чути грізний
розмірений
говір.
машин
б'є луна об нову естокаду.
В підземелля
вітром
шугнула
кліть
Лямпи гасять в штреках ніч
За хвилину до праці—
на обліку
й мить
Засіріла серйозність з облич.
Тут праця—
серйозна
розмірена
гра—

юних сил
молодий
розгон,
щоб більше
вагонів
дать
„на гора“—
боротьба
за кожен
вагон.
ухо гупають кайла
у вугільний
пласт,
вдари кайла
прориву
протести
комсомольська
бригада—
ентузіяст
їй праця:
«справа
слави,
геройства
і чести».

Тільки піт чорним струмом зіскронь
Завзяттям горить вся бригада
там десь там—
на горі
вп'явся в синь
терикон
до сонця
всміхається
радо...
Там десь там
на горі
день симфонію гра...
Тут в пориві горінь—
вугіль
дай „на гора"!
Там десь там
на горі
день морозом пече
Тут нові
шахтарі
З теплим
блиском
очей.

Тут пружиняться м'язи
у напрузі рук,
в комсомольськім екстазі
кайл
дружнішає
стук.

Донбас, моспіно.
Січень—1933 р.

ЧАСТІВКИ

АНТИРЕЛІГІЙНІ ЧАСТІВКИ

Всі святі вже поржавіли
Бо нарід забув закон,
А Ісус оскаженілий
П'є з досади самогон.

А Марія плаче, тужить
Бідна дама молода!
М'які груди лячно пружить
Кавалєра вигляда.

А Варвара розізлилась
Та Марію по лиці:
Чого суко розсльозилась?
Виглядаєш молодців?

Як вогнем спекло Марію
Ти за що мене мадам?
Та лямпадкою, як вгріє!
І піднявся тарарам.

лясь по морді, бах по спині
Рвуться коси золоті,
Як підняли крик святині
Позбігались всі святі.

А святому Миколаю
Криси ноги одгризли
Спасителів цілу зграю
До музею одвезли.

Ні, вже попе не обдуриш
Мас колгоспницьких тепер
Забувай про масло, кури
Та тікай із СРСР.

Пеклом, богом не злякаєш
Добре знаєм цю брехню
Пішки попе утікаєш?
Сідай верхи на свиню!

Матушка хай сяде з заду
Тільки компаса візьміть,
Бо до бога шлях далекий
Щоб бува не заблудить.

А попи пропили бога
Ризи, ряси і хрести,
Бо не дав їм допомоги,
Бо не хоче їх спасти.
Марно, марно в церкві дзвонять
Вже й з старих ніхто не йде
Скоро бога похоронять
Римський Папа не знайде.

КОЛГОСПНІ ЧАСТІВКИ

Ти лягаєш спати спокійно
В мене вихорем думки
І складаю мельодійні
Про колгосп, я частівки.
Здравствуй весно, весно зросту
Будівничі нові дні
Я складу частівки прості.
Про колгоспівські лани.
Все село у колективі,
В колективі—все село,
Зеленіють житні ниви
Куркулям усім на зло.

Поле спільне, меж немає
І земля немов не та...
З цього краю й з того краю
Йдуть масивами жита.

За селом оре колона
Нових „Інтер“—тракторів
І лягають чорні скиби,
Чорні скиби спільних нив.

Бриґадир—юнак Микола
Міцно тримає руля,
Ще не бачила ніколи
Отаких машин земля.

І цілує теплий вітер
Трактористку молоду
Заховає новий „Інтер“
В землю злидні і нужду.

Всі такі бадьорі, раді
Чорний піт стікає з скронь—
Розгорівся у бриґаді
Юний вдарництва вогонь.

З М І С Т:

Ціна 40 коп.

ВИДАВНИЦТВО „ПЛУГ І МОЛОТ“
1933